

**STÉ VÝROČIE NARODENIA ZAKLADATEĽA
ČASOPISU PROTIALKOHOLICKÝ OBZOR,
PRIMÁRA MUDr. MICHALA TURČEKA**

Pri rôznych príležitostiach som napísal už niekoľko článkov, týkajúcich sa zakladateľa nášho časopisu, primára MUDr. Michala Turčeka. Narodil sa 4. 5. 1921 v Rajci v rodine lekára. Tento a ďalšie fakty o jeho živote a práci som opakovane napísal v článkoch v našom časopise pred desiatimi i piatimi rokmi. Tentokrát sa moje riadky týkajú storočnice od jeho narodenia z iného zorného uhla. Rád by som teraz zaspomínal na MUDr. Michala Turčeka ako jeho syn.

Od útleho detstva si spomínam na otca ako na veľmi citlivého, rodinne založeného človeka. Bol mimoriadne pracovitý. Aj musel byť. V tej dobe boli lekárske platy veľmi nízke. Aj tá troška v podobe početných znaleckých posudkov bola vítaným príspevkom do rodinného rozpočtu. Jeho pracovný stôl bol tabu pre ostatných členov rodiny – mal na ňom „tvorivý neporiadok“. Ja jediný som smel pri jeho pracovnom sústreďení skúmať poklady jeho odbornej knižnice, a dokonca sa ho aj na niečo opýtať. Vtedy vždy prácu prerušil a krátko mi vysvetlil, čo mi nebolo jasné. S obdivom spomínam, ako nám naši rodičia napriek nízkemu rodinnému príjmu pre brata a mňa dokázali umožniť vzdelávanie v hudobnej i výtvarnej škole, športovať a učiť sa cudzí jazyk.

Spolu s bratom sme od mala dobre vnímali jeho problémy s nevyhovujúcim kádrovým profilom. Sústavné sledovanie ŠTB, odpočúvanie telefónov, jeho viacnásobné prepustenie z práce a ťažkosti pri hľadaní nového miesta... Jeho odborná erudícia, ktorá viedla k pozícii primára Psychiatrickej kliniky FN v Bratislave v rokoch 1954-1958 bola z politického pohľadu druhoradá až nezaujímavá. Veď si spomínam, že ani významná osobnosť slovenskej psychiatrie – prof. MUDr. Karol Matulay – nebol imúnny voči politickej perzekúcii. Po jednom z takých prepustení z práce naša štvorčlenná rodina musela niekoľko mesiacov žiť z invalidného dôchodku maminho otca (naša matka pracovala v domácnosti, bola teda bez príjmu).

Jasne si pamätám, ako som ako pätnásťročný na bicykli z Bratislavy prichádzal viackrát za otcom do pezinskej liečebne, kde bol neskôr primárom. Vodil ma po pracovisku. Veľmi intenzívne som nasával atmosféru oddelenia plného duševne chorých pacientov. Niekoľkokrát ma upozornil na niekto-

rého pacienta, ktorý hovoril čosi pre mňa nezrozumiteľného. Otec mi vysvetlil, že ide o blud, teda niečo nereálne, a poučil ma aj o halucináciách, takže som už v tom veku začal chápať tieto významné príznaky. Zaviedol ma do jedného pavilónu, v ktorom pracoval akademický maliar Jaroslav Knil, s pomocou ktorého otec založil v peziinskej liečebni arteterapiu. Keďže som sám chodil do výtvarnej školy, stali sa moje aj neskoršie návštevy tohto umelca akýmisi konzultáciami, keď som mu nosil na posúdenie moje nezrelé výtvary. Snáď nemusím pripomínať, že otec bol zakladateľom slovenskej alkohológie. Napriek svojmu krátkemu životu bol autorom vyše 300 prác.

Vždy po každej osudovej rane sa vzchopil a neúnavne pracoval ďalej. Intenzívne publikoval nielen v našom časopise, ktorý založil, ale aj v iných periodikách, veľa prednášal na domácom fóre, avšak publikovať a prednášať (či už len sa zúčastniť) v nesocialistickom zahraničí mal zakázané. Tento štýl práce napokon viedol k jeho ochoreniu. Napriek nemu v práci nepolavil.

Vážený čitateľ iste pochopí, že atmosféra, v ktorej som vyrastal, musela nevyhnutne viesť k môjmu štúdiu medicíny. Z dôvodov, ktoré som už vyššie naznačil, som študoval na LF KU v Hradci Králové ako vojenský poslucháč, čo znamenalo môcť rodinu a chorého otca navštevovať len zriedkavo. Tieto stretnutia s otcom boli vždy veľmi emotívne. Prejavoval silný záujem o výsledky na mojich skúškach, pri niektorom z neúspechov na skúške som pozoroval, ako sa tým trápi. Aj pre mňa to bolo veľmi ťaživé, lebo som si uvedomoval, že sa blíži jeho koniec. A skutočne – na druhý deň po jednej mojej návšteve rodiny, 18. 5. 1970 som dostal správu, že zomrel. Bolo to krátko po dovŕšení jeho 49 rokov. Jeho úmrtie bolo vážnym zásahom do mojej potreby sústrediť sa na štúdium, bolo potrebné začať zuby a pokračovať, ako on pokračoval po svojich pádoch. Z jeho života som si odniesol istý, snáď až vzdorovitý postoj k nepriazňam života (zdedil som predsa nevyhovujúci kádrový profil), vzťah k pacientom, empatiu a potrebu pomáhať potrebným.

Ospravedlňujem sa čitateľovi za taký osobný výlev, cítim však, že spomienka na človeka, ktorý prekonával mnohé osobné prekážky a potichu, bez sťažovania sa zase vstal a pracoval, si tieto riadky zaslúži. Otcov život bol charakterizovaný v motte, ktoré si sám zvolil – slová, ktoré zazneli i nad jeho hrobom, zo záverečného monológu Cyrana z Bergeracu: „*Všetko mi beriete, môj vavrín i moju ružu, jednu vec však skutočnému mužovi nemôžete vziať, tú si ponesiem, až stmavne obloha, a so všetkou úklonou predstúpim pred Boha. Tá vec je bez škvŕn... tá vec je môj čistý štít!*“

Mne osobne dodnes môj nebohý otec predstavuje vzor morálne čistého, múdreho a milujúceho otca, človeka. Tieto povahové črty by si mohli osvojiť aj mnohí iní ľudia, keďže v našej súčasnej spoločnosti ich je ako šafranu.

Doc. MUDr. Karol Turček, CSc.